

Exponenciálna funkcia

Obsah

- Zavedenie exponenciálnej funkcie
- Pojem exponenciálna funkcia
- Graf a vlastnosti exponenciálnej funkcie
- Rozdiel mocninová - exponenciálna
- Cvičenia
- Posunutie grafu funkcie

Zavedenie exponenciálnej funkcie

Rozprávka:

Kde bolo, tam bolo, bolo raz kráľovstvo, v ktorom kráľ prisľúbil tomu, kto rozveselí jeho smutnú dcéru toľko zrníek zlata, koľko sa zmestí na políčka šachovnice tak, že na prvom bude 1 zrnko a na každom d'alšom 2-krát toľko ako na predchádzajúcom...

Túto ponuku rýchlo využil istý Jano, lebo vedel, že ...

$$1 + 2 + 4 + 8 + 16 + 32 + 64 + 128 + \dots$$

A to by bolo spolu iba v 1 rade šachovnice 255g a ako vieme, má ich šachovnica ešte 7!!!

(pre zjednodušenie - nech je 1 zrnko cca 1 gram)

Jano asi poriadne zruinoval kráľa...

Zavedenie exponenciálnej funkcie

Koľko zlata bolo na poslednom políčku?

Bolo ich neuveriteľne veľa:

$$2^{63} \text{ g}$$

a to je asi $9 \cdot 10^{12}$ ton!!!

Takto veľmi rýchlo rastú tzv. **exponenciálne funkcie**, v našom prípade by to bola funkcia:

$$f: y=2^x$$

Pojem exponenciálna funkcia

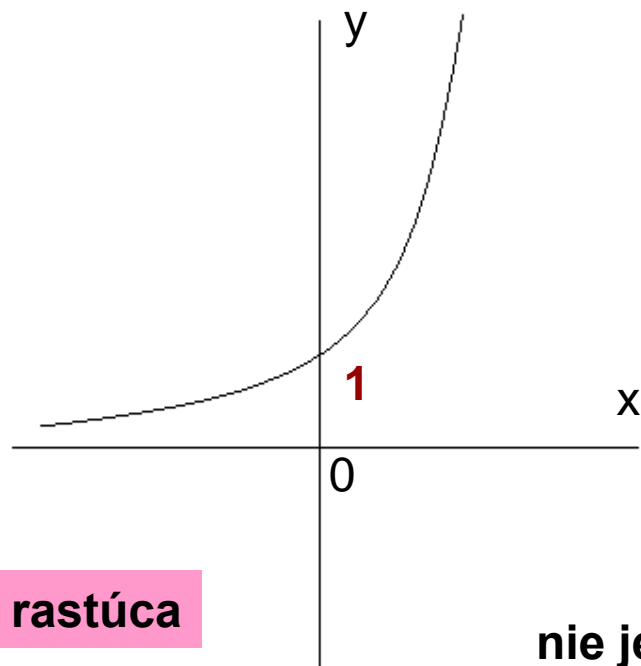
- Exponenciálna funkcia so základom je určená predpisom $f: y = a^x$, pričom $a \in R^+ - \{1\}$
- Grafom exponenciálnej funkcie je EXPONENCIÁLA (exponenciálna krivka)

Graf exponenciálnej funkcie

$$a > 1$$

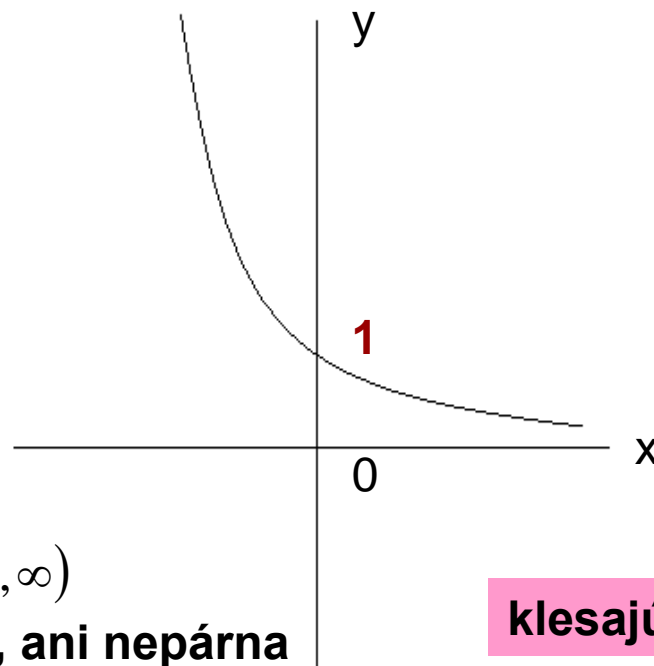
(napr. $a=2$; $y=2^x$)

rastúca

$$0 < a < 1$$

(napr. $a=0,5$; $y=0,5^x$)

klesajúca

$$D = \mathbb{R}$$

$$H = (0, \infty)$$

nie je párna, ani nepárna

ohraničená (zdola, zhora)

nie prostá

nemá max. ani min.

graf prechádza bodmi $[0,1]$; $[1,a]$;

Rozdiel mocninová a exponenciálna

- **Mocninové funkcie** majú nezávislú premennú x v základe mocniny:

$$f: y=x^2$$

- **Exponenciálne funkcie** majú nezávislú premennú x v exponente:

$$f: y=2^x$$

- Preto **exponenciála** rastie oveľa rýchlejšie ako **parabola**.

Využitie exponenciálnej funkcie v biológii

Príklad 1:

- Oploďnené vajíčko sa v tele matky začne deliť najprv na dve, potom každá časť opäť na dve a tým vznikne vždy 2-násobok pôvodného počtu buniek.

Čo z toho vyplýva? Ako súvisí ranný vývoj embrya človeka s matematikou?

Využitie exponenciálnej funkcie v biológii

Príklad 2:

Za priaznivých podmienok sa baktérie za 30 minút rozmnožia na 2-násobok. Preto ak sa napríklad do mlieka dostane len 1 choroboplodná baktéria, koľko z nej vznikne za 10 hodín?

za 1. hodinu: 2, 4

za 2. 8, 16

za 3. 32, 64

atď...

Na konci poslednej hodiny ich bude:

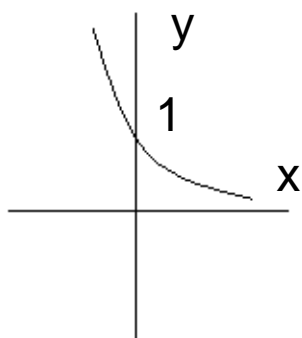
1 048 576 !

Cvičenia

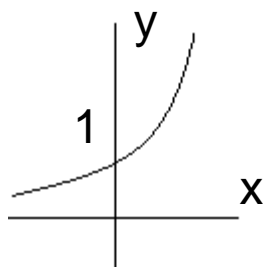
1./ Ktorá z nasledujúcich funkcií je exponenciálna ?

a) $y = (1/x)^x$ b) $y = x \cdot 4^x$ c) $y = 2,5^x + 3$ d) $y = (x+2)^5$

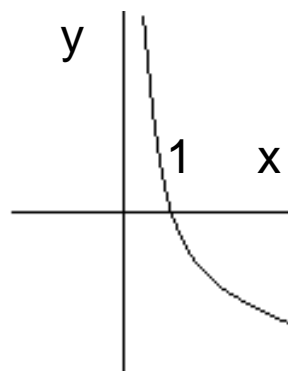
2./ Na ktorom z obrázkov je časť grafu funkcie $y = 2^x$?

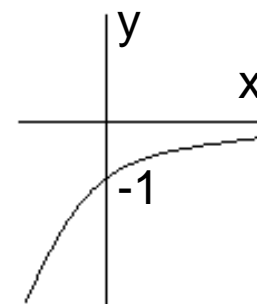
A

B

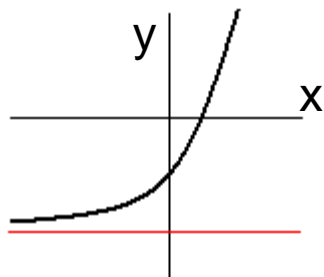

C

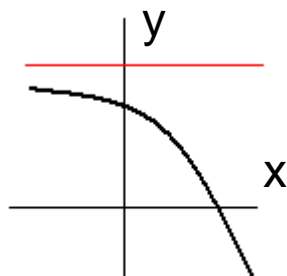

D

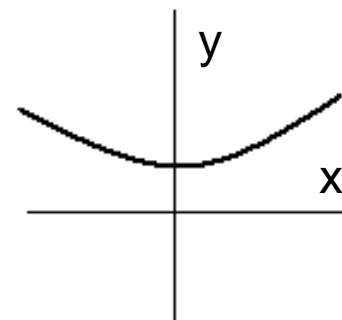
3./ Na ktorom z obrázkov nie je časť grafu exponenciálnej funkcie ?

A

B

C

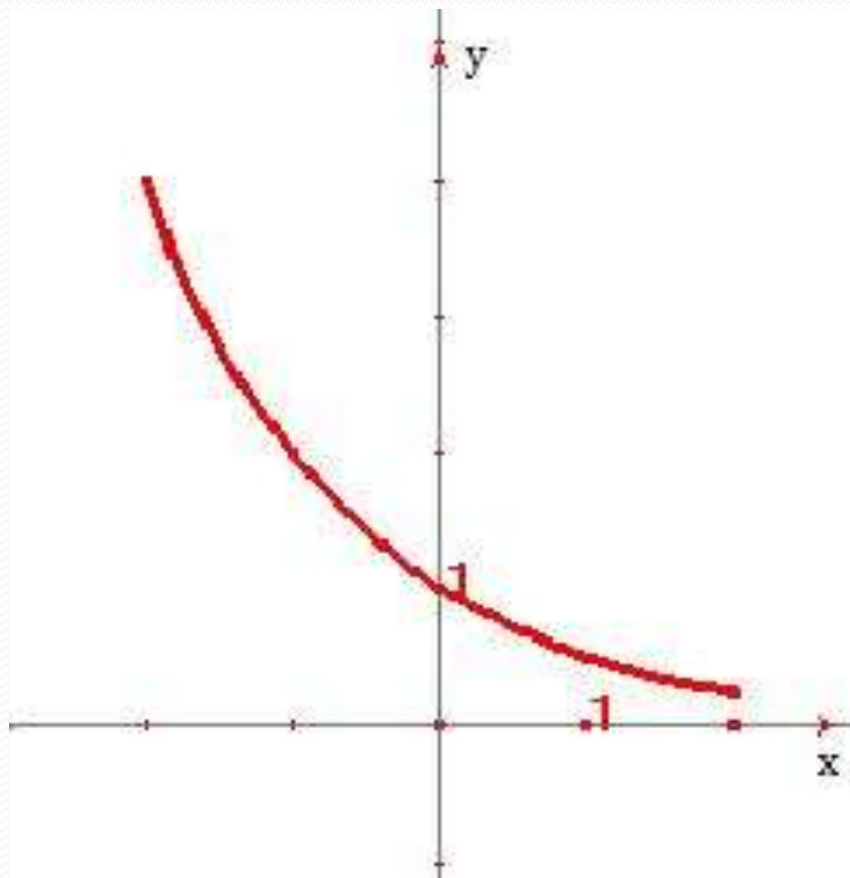
4./ Na základe vlastností exponenciálnej funkcie,
doplňte znak nerovnosti:

1. $\left(\frac{1}{2}\right)^{2,5}$ $\left(\frac{1}{2}\right)^{2,4}$

2. $\left(\frac{4}{3}\right)^{1,3}$ $\left(\frac{4}{3}\right)^{1,8}$

3. $\left(\frac{7}{2}\right)^{0,8}$ $(3,5)^{0,9}$

4. $(0,3)^0$ $(0,3)^{0,5}$

Posunutie grafu funkcie

$$f : y = a^{x-p} + q$$

Parameter **p** – posúva graf po osi **x**

Parameter **q** – posúva graf po osi **y**

5./ Načrtnite grafy a určte vlastnosti nasledujúcich funkcií:

a) $f: y = 2^{x+1}$

b) $f: y = \left(\frac{1}{4}\right)^x + 1$

c) $f: y = 3^{x+3}$

d) $f: y = \left(\frac{1}{2}\right)^{x+2}$

ZHRNUTIE

- $y = a^x$ je exponenciálna funkcia, pričom $a > 0$ a tiež $a \neq 1$.
- Definičný obor funkcie je množina $\mathbb{R}$.
- Obor hodnôt funkcie je množina všetkých kladných reálnych čísel.
- Graf tejto funkcie je exponenciála.
- Táto funkcia je pre $a > 1$ rastúca a pre $a \in (0, 1)$ klesajúca.

Ďakujem za Vám pozornosť.

